

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності _____
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
_____
(назва магістерської програми)

**«Облік та аудит дебіторської заборгованості на прикладі ПАТ
«ОЗРСВ»**
(назва теми)

Виконавець:

студентка ЦДФН
Желяскова О.В.
(прізвище, ім'я, по батькові)
/підпис/

Науковий керівник:

д.е.н., доцент,
(науковий ступінь, вчене звання)
Кузіна Р.В.
_____
(прізвище, ім'я, по батькові)
/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Метою дипломної роботи є дослідження теоретичних основ обліку дебіторської заборгованості, контролю за розрахунками установи, вивчення практики показників обліку та контролю в конкретній установі, закріплення і поглиблення знань, отриманих в процесі навчання, розробка шляхів удосконалення обліку і контролю дебіторської заборгованості. Реалізація мети потребує формування наступних завдань дослідження: - обґрунтування актуальності теми дослідження; - вивчення теоретичних основ обліку та контролю дебіторської заборгованості; - вивчення нормативно-законодавчих актів; - здобуття практичного досвіду обліку та контролю за дебіторською заборгованістю; - узагальнення результатів дослідження; - розробка та обґрунтування пропозицій щодо поліпшення обліку трудових ресурсів. Об'єктом дослідження є організація обліку та контролю дебіторської заборгованості в Сумському обласному центрі з гідрометеорології. Предметом дослідження є облік дебіторської заборгованості. Достовірність висновків та результатів дослідження ґрунтується на використанні таких методів: системний підхід (для визначення сутності і змісту соціально-економічних категорій «дебіторська заборгованість», «розрахунки», «бюджетна установа», «дебітори», «контроль», «безнадійна заборгованість» та ін.); соціологічного обстеження (для вивчення питань 7 організації обліку дебіторської заборгованості); економічного аналізу (для оцінки діючого стану дебіторської заборгованості). Джерелами інформації були офіційні матеріали законодавчого регулювання, річна фінансова і статистична звітність установи результати власних спостережень і досліджень. Таким чином в процесі аналізу дебіторської заборгованості одержанні результати можна впровадити в практичну діяльність підприємства і тим самим налагодити розрахунки з дебіторами в установі.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

В першому розділі «Теоретичні основи обліку дебіторської заборгованості.» досліджено сутність, склад та класифікацію дебіторської заборгованості

У процесі фінансово-господарської діяльності у підприємства постійно виникає потреба в проведенні розрахунків зі своїми контрагентами. Реалізуючи товари, роботи, послуги підприємство, як правило, не отримує оплату одразу, тобто відбувається кредитування покупця. Таким чином, протягом періоду від моменту відвантаження продукції до моменту надходження платежу засоби підприємства знаходяться у вигляді дебіторської заборгованості. Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності регламентуються положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» .

Дебіторською вважається заборгованість підприємству різних інших підприємств та осіб, що виникла на певну дату, а дебітори — це юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їхніх еквівалентів або інших активів. Дебіторська заборгованість разом з виробничими запасами найчастіше складає значну частку в структурі активу балансу підприємства. Створення значних її обсягів викликає низьку платоспроможність підприємства. Дебіторська заборгованість відображається у формі № 1 «Баланс» у складі активів . Відповідно до П(С)БО 10 під дебіторською заборгованістю розуміють актив у випадку, якщо існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод і її сума може бути достовірно визначена.

Відповідно до П(С)БО 10 дебіторська заборгованість поділяється на довгострокову і поточну. Дебіторська заборгованість у бухгалтерському обліку класифікується в залежності від: термінів її погашення, ймовірності її погашення та оцінки відображення її в балансі . Поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги визначається активом одночасно з визнанням доходу від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг та оцінюється за первісною вартістю.

У разі відстрочення платежу за продукцію, товари, роботи, послуги з утворенням від цього різниці між справедливою вартістю дебіторської заборгованості та номінальною сумою грошових коштів та або їх еквівалентів, що підлягають отриманню за продукцію, товари, роботи, послуги, така різниця визначається дебіторською заборгованістю за нарахованими доходами (процентами) у періоді її нарахування

У другому розділі «Діюча практика обліку доходів та дебіторської заборгованості на ПАТ «ОЗРСВ». розглянуто техніко-економічну характеристику ПАТ «Одеський завод радіально-свердлильних верстатів» та

розглянуто особливості обліку дебіторської заборгованості та доходів на підприємстві..

Предметом та основними напрямками діяльності ПАТ «Одеський завод радіально-свердлильних верстатів» є: виробництво та реалізація продукції верстатобудування, машинобудування, товарів народного споживання: обслуговування споживачів своєю продукцією, включаючи випуск запасних частин, оснастки, ремонт і модернізацію; проектування і розробка конструкторської, технічної і проектної документації, реалізація програм, що забезпечують випуск конкурентоздатної на внутрішньому та зовнішньому ринках продукції; переробка, виробництво та реалізація продуктів харчування; кооперативні поставки литва, поковок, штамповок, запчастин, верстатних вузлів, тощо; торгівля промисловими, продовольчими та сільськогосподарськими товарами, матеріалами оптовими партіями та в роздріб; надання консультаційних, посередницьких, фінансових, кредитних, страхових та інших послуг.

Згідно проведеним розрахункам по підприємству ПАТ «ОЗРСВ», бачимо, що чистий прибуток підприємства підвищився з 4,4 млн. грн. в попередньому році до 17 млн. грн. у звітному році, це майже у 4 рази більше.

З розрахунків видно, що в генеруванні чистого прибутку підприємства в 2014 році найбільшу долю займала операційна діяльність. Сума прибутку по даному виду діяльності у звітному році склала 25,5 млн. грн., в структурі операційної діяльності найбільшу питому вагу займає фінансовий результат від операційної діяльності.

Фінансовий результат від операційної діяльності у звітному році склав 25,5 млн. грн.. Таке різке підвищення було зумовлене покращенням ефективності виробництва комерційної діяльності підприємства, це підтверджується різким підвищенням рентабельності продажу.

Відносно фінансової та інвестиційної діяльності можна сказати, що як в 2013 році, так і в 2014 вона являється збитковою, при цьому є негативна тенденція щодо збільшення збитку, так як він збільшився з 2,6 млн. грн. до 8,6 млн. грн. Це збільшення було обумовлене збільшенням фінансових витрат на 0,5 млн. грн.

Узагальнюючи все вищесказане відмітимо, що збільшення чистого прибутку головним чином пов'язане з покращенням стану операційної діяльності.

Підприємству рекомендується переглянути фінансову та інвестиційну діяльність, бо саме її результат негативно впливає на чистий фінансовий результат підприємства ПАТ «ОЗРСВ», а також прагнути до пошуку більш дешевших джерел сировини, але не в збиток якості продукції.

В третьому розділі «АУДИТ ТА АНАЛІЗ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАННОСТІ НА ПРИКЛАДІ ПАТ «ОЗРСВ» проаналізовано особливості аудиту та аналізу дебіторської заборгованості та доходів підприємства.

Методи аудиту – сукупність способів, прийомів для дослідження стану об'єктів, що вивчаються. Їх можна згрупувати так:

- 1) прийом, що дозволяє вивчити кількісний та якісний стан об'єкта;
- 2) дозволяє визначити відхилення фактичного стану від діючих норм;
- 3) пов'язані з оцінкою стану об'єкту (в минулому, теперішньому і майбутньому). Мета аудиту дебіторської заборгованості – це підтвердження достовірності, повноти, реальності та законності обліку дебіторської заборгованості у звітності, тобто в балансі підприємства.

Задачі, що стоять перед аудитором наступні:

- оцінювати систему внутрішнього контролю за дебіторською заборгованістю, для чого необхідно визначити сильні та слабкі сторони контролю, що впливають на проведення щорічних аудиторських процедур;
- виявити дані, які можна використовувати при щорічних аудиторських процедурах;
- скласти програму та методику проведення аудиту дебіторської заборгованості;
- здійснити аудит дебіторської заборгованості;
- видати кваліфікований аудиторський висновок, якщо це є можливим.

Джерелами інформації для проведення аудиту дебіторської заборгованості являються:

- нормативні документи по аудиту;
- річна та квартальна звітність;
- головна книга;
- касова книга;
- реєстри синтетичного та аналітичного обліку;

- первинні документи зпа період.

Методи контролю, які застосовуються при аудиті дебіторської заборгованості:

1. Нормативно-правове регулювання, тобто визначення законності заборгованості, правомірності господарських операцій, в результаті яких вона виникла.
2. Документальний, тобто перевірка документального підтвердження сум заборгованості, перевірка реєстрів синтетичного та аналітичного обліку у співставленні з даними первинних документів, розрахунково-обчислювальні перевірки та ін.
3. Фактичний, тобто інвентаризація дебіторської заборгованості.
4. Аудиторський висновок про перевірку дебіторської заборгованості.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Метою обліку дебіторської заборгованості є надання користувачам інформації про види та строки погашення заборгованості для її аналізу, який передбачає визначення складу і структури заборгованості та її зміни в динаміці, встановлення реальності та ймовірності погашення заборгованості, визначення показників оборотності заборгованості та її впливу на фінансовий стан з метою розробки заходів щодо оптимізації її величини

Відповідно до мети впливають такі завдання: - правильне списання заборгованості, строк позовної давності якої минув; - відображення в обліку дебіторської заборгованості залежно від прийнятого методу визначення реалізації; - створення резерву сумнівних боргів: методи створення, розрахунок коефіцієнта сумнівності; - списання безнадійної заборгованості; - синтетичний та аналітичний облік розрахунків з дебіторами; - оформлення і відображення в обліку заборгованості за виданими авансами, пред'явленими претензіями. До головних проблем бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості можна віднести такі: а) якість змісту бухгалтерських записів, що визначається в процесі визнання і оцінювання дебіторської заборгованості; б) відсутність наукових і практичних розробок можливих форм бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості, що забезпечило б надання якісної бухгалтерської інформації про розрахунки з дебіторами різним користувачам. Організація обліку дебіторської заборгованості на підприємстві будь-якої форми власності має важливе значення, оскільки сприяє упорядкуванню інформації, прозорості та достовірності даних із розрахункових операцій за 50 борговими правами (з дебіторами).

Керівнику підприємства з метою отримання повної й оперативної інформації щодо різних видів дебіторської заборгованості, які складають значну частку у структурі оборотних коштів, доцільно забезпечити організацію цієї ділянки обліку із залученням відповідних фахівців. Облік і аудит дебіторської заборгованості тісно між собою пов'язані. Бухгалтерські записи виступають джерелом інформації для аудитора.

Ефективність управління розрахунковими операціями на підприємстві значною мірою залежить від правильності ведення бухгалтерського обліку і раціональної організації облікового процесу, що забезпечує керівництво оперативною, достовірною і точною інформацією. З метою надання якісної бухгалтерської інформації про заборгованість господарчого суб'єкту, користувачам для прийняття рішень, ми пропонуємо оптимізовану форму бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості основними властивостями якої є: а) наявність єдиного підходу до обліку дебіторської заборгованості, зумовленого такими його перевагами, як:

можливість проведення порівняльного аналізу і загального оцінювання дебіторської заборгованості;

пов'язаність суб'єктів обліку (будь-яке підприємство може бути у ролі дебітора);

б) високоякісний облік довгострокової дебіторської заборгованості, зумовлений: • наявністю розробки єдиного підходу до реєстрації та обліку довгострокової дебіторської заборгованості в системі синтетичних рахунків (введення додаткових субрахунків до рахунку 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи»); • веденням аналітичного обліку за кожним видом довгострокової дебіторської заборгованості в розроблених відомостях аналітичного обліку; 51 • узагальненням та накопичуванням аналітичної інформації про довгострокову дебіторську заборгованість; в) високий рівень аналітичності інформації, забезпечений проведенням якісної на відповідних рівнях її реєстрації в запропонованих картках дебіторів, що дає змогу класифікувати заборгованість підприємства за такими ознаками: термін утворення (дата виникнення), дата погашення (оплати), термін непогашення, об'єкти, щодо яких виникли зобов'язання дебіторів (кредиторів), суб'єкт заборгованості (найменування, місцезнаходження), ймовірність погашення, метод оцінювання, сума, причина виникнення; г) послідовне узагальнення інформації в запропонованих реєстрах бухгалтерського обліку, що дає змогу одержувати інформацію про дебіторську заборгованість різних рівнів деталізації; д) узагальнення інформації про заборгованість підприємства на звітну дату в розрізі кожного дебітора, держави, синтетичного рахунку (субрахунку); е) комплексність форми бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості і інтеграція облікових реєстрів, що дає змогу з мінімальними трудовими і фінансовими витратами автоматизувати облік дебіторської

заборгованості. Раціональна організація та оптимальна методика контролю за станом розрахунків сприяє зміцненню договірної та розрахункової дисципліни, виконанню зобов'язань щодо постачання продукції у запланованому асортименті і якості, підвищенню відповідальності підприємств щодо дотримання розрахункової дисципліни, зменшенню дебіторської заборгованості, прискоренню обертання засобів і, як наслідок, поліпшенню фінансового стану підприємства. Сьогодні, в період фінансової кризи, проблема ефективного управління дебіторською заборгованістю потребує глибокого і комплексного підходу, який передбачає всебічний аналіз кількісних і якісних показників. У процесі управління дебіторською заборгованістю менеджмент підприємства повинен реалізовувати кредитну політику так, щоби, максимізувавши прибуток і рентабельність капіталу, підтримувати ліквідність підприємства у межах 52 нормативних значень.

Для цього необхідно постійно контролювати динаміку обсягів і структуру дебіторської заборгованості, розробити ефективну кредитну політику й аналізувати вплив результатів цієї політики на динаміку таких показників: ліквідності, оборотності дебіторської заборгованості, прибутковості. Також слід проводити якісний аналіз наслідків управлінських рішень, що стосуються кредитної політики у довготерміновому періоді.

Анотація кваліфікаційної роботи магістра

АНОТАЦІЯ

Желяскова О.В. «Облік та аудит дебіторської заборгованості на прикладі ПАТ «ОЗРСВ»»

Дипломна робота на здобуття кваліфікації магістра за спеціальністю 8.05030901 – Облік і аудит. – Одеськи економічний університет, Одеса, 2017.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти обліку та аудиту дебіторської заборгованості та доходів ПАТ «ОЗРСВ»; система обліку та контролю дебіторської заборгованості та доходів у ПАТ «ОЗРСВ»; напрями удосконалення організаційно-методичних питань функцій обліку та аудиту дебіторської заборгованості та доходів в сучасних умовах.

Запропоновано основні напрями удосконалення обліку дебіторської заборгованості та доходів у ПАТ «ОЗРСВ», системи аналітичного та синтетичного дебіторської заборгованості та доходів у ПАТ «ОЗРСВ».

Ключові слова: дебіторської заборгованості, доходи, прибуток, збиток, оцінка, визнання, аудит, аналіз.

ANNOTATION

Zhelyaskova O.V. "Accounting and audit receivables on the example of PJSC" OSPRV "

Graduate work for obtaining Master's Degree in specialty 8.05030901 - Accounting and Audit. - Odessa Economic University, Odessa, 2017.

The paper deals with the theoretical aspects of accounting and auditing receivables and income of PJSC "OZRVS"; the system of accounting and control of accounts receivable and income in PJSC "OSPRV"; Directions of improvement of organizational and methodical questions of functions of accounting and audit of accounts receivable and incomes in modern conditions.

The main directions of improvement of accounting of accounts receivable and income in PJSC "OSPRV", analytical and synthetic receivables systems and revenues in PJSC "OSPRV" are offered. Key words: receivables, income, profit, loss, evaluation, recognition, audit, analysis.